

Aleg. 65

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie pomnożenia liczby
okręgów sanitarnych na rok 1905.

Wysoki Sejmie!

Na zasadzie postanowień ustawy z dnia 2. lutego 1891 Nr. 17 Dz. u. i rozp. kraj. Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wnioski w kierunku utworzenia dalszej seryi okręgów sanitarnych w r. 1905 w powiatach, które poniżej wymienimy, przedstawiając poprzednio szczegóły odnoszące się do okręgów już utworzonych.

Liczba aktywowanych dotąd okręgów na mocy poszczególnych uchwał Wysokiego Sejmu wynosi obecnie 142 w 68 powiatach, a rozkład tych okręgów uwidocznia dołączona tabela (al.).

W sześciu powiatach, a mianowicie: Brzozowie, Dąbrowie, Krośnie, Limanowej, Mieleu i Nowym Sączu nie zorganizowano jeszcze okręgów sanitarnych, akcja jednak w powyższym kierunku jest już w toku.

W utworzonych na podstawie poprzednich uchwał Wysokiego Sejmu okręgach sanitarnych w powiatach Biała, Kossów i Stanisławów wprowadzone zostały zmiany siedzib urzędowych, tudzież w podziale terytoryalnym, a mianowicie: siedzibę okręgu Osiek w pow. bialskim przeniesiono do Kęt, okręgu Knihynin pow. Stanisławów do Stanisławowa, zaś okręgu Uścieryki pow. Kossów do Hryniawy. Zarządzenia co do tych zmian uznanych jako wskazane dla dobra służby zdrowia, nastąpiły w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem i z uwzględnieniem opinii stron interesowanych, a to po myśli postanowień §. 5. ustawy.

Wreszcie na przedstawienie Wydziału powiatowego w Gródku, motywowane trudnością znalezienia pomieszczenia dla lekarza okręgowego w Dąbrowicy, zezwolił Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem na czasowe przeniesienie siedziby tego okręgu do Wiszenki (L. W. 23.805/03). Obecnie jednak siedziba tego okręgu napowrót do Dąbrowicy przeniesioną zostanie.

Prócz objętych uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 2. lipca 1902 L. 1210 okręgów w Uhnowie, Dobezycach, Haliczu, Olesku, Strzeliskach nowych, Miłówee, Kutach, Tłustem i Solotwinie aktywowanym został w roku bieżącym okręg sanitarny w Witkowie nowym pow. Kamionka strumiłowa, jako pierwszy w tym powiecie, tudzież okręg sanitarny w Delatynie w pow. nadwórniańskim.

Zamianowanie lekarza dla okręgu w Delatynie odroczone jednak na razie z powodu ustanowienia tamże ekspozytury c. k. lekarza sądowego, do której przydzielono wszystkie miejscowości wcielone do okręgu Delatyn.

W sprawozdaniu z dnia 26. października 1898 do L. 59.167 Wydział krajowy przedstawił Wysokiemu Sejmowi szczegóły i daty odnoszące się do działalności lekarzy okręgowych wistniejących wówczas 100 okręgach, oparte na relacjach nadesłanych nam przez Wydziały powiatowe, tudzież wymienił zarządzenia, jakie poczynił ze swej strony w kierunku doprowadzenia organizacji służby lekarskiej okręgowej do tego stanu, iżby ona spełniała należycie zadanie swoje i odpowiedziała oczekiwaniom w niej pokładanym. Szczegóły i zapatrywania nasze, które przytoczyliśmy w wyżej powołanem sprawozdaniu, nie utraciły i dziś na aktualności. Gdy nadto poczynione doświadczenia pouczyły, iż przyczyna pewnych niedomagań i stron ujemnych, jakie z biegiem czasu wystąpiły, leży przede wszystkim w samej ustawie, która stawiając Wydział krajowy w zbyt luźnym stosunku do całej organizacji, nie daje mu należytego wpływu na nominacje lekarzy, — przeto uznaliśmy za wskazane poddać rewizyi, względnie zaproponować zmianę tych postanowień ustawy z dnia 2. lutego 1891 Nr. 17 Dz. u. kr., które bądź z potrzebą naczelnej kontroli się nie liczą, bądź z powodu zbyt ogólnikowego brzmienia lub niejasności następują trudności tak w interpretacyi, jak w wykonaniu. Wnioski odnośne i ich uzasadnienie, będące w opracowaniu, przedłożymy Wysokiemu Sejmowi osobnem sprawozdaniem wraz z projektem noweli do ustawy wyżej powołanej.

Niemniej konieczną okazuje się zmiana niektórych postanowień dotychczasowej instrukcyi służbowej dla lekarzy okręgowych, którą przeprowadzimy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem po nehwaleniu powyższej noweli.

Jak to już w poprzednich sprawozdaniach zaznaczyliśmy, Wydział krajowy nie ustaje w usiłowaniach, iżby organizacja służby lekarskiej okręgowej przynosiła jak największy pożytek ludności i usprawiedliwiła ofiary powiatów i kraju na ten cel łożone — i wprowadził w tym względzie możliwie najściślejszą kontrolę nad czynnościami lekarzy okręgowych, a domagając się gorliwości w spełnianiu obowiązków służby, popiera też z drugiej strony i starania o polepszenie ich bytu materialnego, a to przez podwyższenie płac i ryczałtów, które dziś już w przeważnej liczbie powiatów przekraczają granice ustawą oznaczone, tudzież zapewnienie tym funkcyonaryuszom również innych dochodów. Wydział krajowy, przechodząc z pomocą materialną również rodzinom lekarzy w wypadkach nieszczęśliwych, rozdzielił dotąd, na skutek prośb wniesionych, kwotę 2.470 kor., a to w okresie od r. 1900 do końca czerwea b. r. tytułem jednorazowych zapomóg dla wdów pozostających, a nadto troskliwie rozważa kwestyę stałego zaopatrzenia tychże w miarę istotnej i koniecznej potrzeby, w którym to względzie zamierzamy przedstawić Wysokiemu Sejmowi odpowiednie wnioski. Zarządzenia te wpłynęły poniekąd na ustalenie się lekarzy okręgowych i obecnie nie powtarzają się już tak często szkodliwe dla służby zdrowia opróżnienia okręgów, względnie przenosiny do innych miejscowości, powodowane widokami na polepszenie bytu materialnego.

W celu uzyskania w najszerszej mierze ewidencji nad stosunkami zdrowotnymi w kraju, polecił Wydział krajowy, ażeby lekarze okręgowi przy peryodycznie co pół roku dokonywanych objazdach gmin zwracali baczną uwagę na wszelkie braki i wadliwości sanitarne, wydając przytem stosowne pouczenia, następnie iżby w sprawozdaniach z tych objazdów, które w okresach półrocznych przedkładane nam być winny, zamieszczali spostrzeżenia swoje i wnioski co do potrzeby dalszych zarządzeń czy to we własnym zakresie władz antonomicznych — lub też przez c. k. Starostwa, w którym to celu komunikujemy sprawozdania powyższe c. k. Namiestnictwu.

Stwierdzić też należy, iż zarządzenia Wydziału krajowego w powyższym kierunku wydają pomyślnie wyniki i w wielu gminach objętych okręgami stosunki sanitarne znacznie się polepszyły.

Stopniowo wzrasta również zaufanie ludności i wiara w dobroczynną działalność instytucyi lekarzy okręgowych — szczególnie tam gdzie lekarz w wykonywaniu swych obowiązków powoduje się gorliwością i poczuciem obywatelskiem — i nie zraża chorych szukających jego pomocy pewnem lekceważeniem lub żądaniem wysokich stosunkowo opłat.

Ponieważ w myśl postanowień lit. i) instrukcyi służbowej lekarz okr. obowiązany jest udzielać bezpłatnej pomocy lekarskiej chorym ubogim, przeto okólnikiem z d. 28. czerwea 1900 l. 34.855 poleciliśmy, ażeby lekarze okręgowi prowadzili wy-

kazy ubogich chorych, którym udzieloną została bezpłatna pomoc lekarska i wykazy te dołączali do sprawozdań ze swych czynności.

Obok nadzoru nad pełnieniem obowiązków lekarzy okręgowych wykonywanego przez Wydział krajowy zapomocą zarządzeń wyżej wymienionych — spełniają c. k. kraj. inspektorowie sanitarni kontrolę fachową w tym względzie a to przy sposobności lustracji sanitarnych, zarządzonych przez ek. Namiestnictwo, które komunikuje następnie Wydziałowi krajowemu odnośne wyniki.

Kontrola ta jednak jest ograniczoną, albowiem wykonywaną bywa tylko przy sposobności lustracji sanitarnych powiatów.

Jakkolwiek przyznać trzeba, iż nawet najściślejsza kontrola nie zdoła wnikać we wszystkie czynności i zapobiedz wszelkim niewłaściwościom i możliwym zaniedbaniom tam, gdzie nie ma należytego rozumienia i poczucia obowiązków, to jednak z drugiej strony zaprzeczyć się nie da, iż forma i sposób dotychczasowej kontroli opartej niemal wyłącznie na korespondencyach pisemnych utrudnia i komplikuje jej wykonywanie, że zatem wobec tego tudzież ze względu na znaczną już liczbę okręgów, które z każdym rokiem będą pomnażane, wypadnie wziąć pod rozwagę kwestję ustanowienia własnego organu sanitarnego dla spełniania stałej kontroli nad lekarzami okręgowymi — czego domagają się również i Wydziały powiatowe z powodu pewnych trudności, jakie brak takiego organu powoduje w razie potrzeby przeprowadzenia dochodzeń przeciw lekarzowi z powodu zaniedbań służbowych lub innych wykroczeń wymagających fachowego ocenienia.

Przechodząc do wniosków w kierunku pomnożenia liczby okręgów sanitarnych w r. 1905, zaznaczamy, iż do chwili opracowania sprawozdania niniejszego otrzymał Wydział krajowy umotywowane i poparte opinią c. k. Namiestnictwa co do utworzenia następujących okręgów:

1. W Zawoji w pow. Myślenickim obok istniejących już w Dolnej wsi Sulkowicach i Rabee;
2. w Rudkach p. Rudki obok istniejącego w Horożanie wielkiej;
3. w Jedliczu p. Krosno, który nie posiada jeszcze okręgów.
4. w Olpinach p. Jasło obok istniejących w Kremplnie i Frysztaku;
5. w Dobrowodach p. Zbaraż obok istniejącego w Nowem Siole;
6. w Grybowie p. Grybów obok istniejącego w Bobowy;
7. w Tymbarku p. Limanowa, który nie posiada jeszcze okręgów.

Prócz wyżej wymienionych wpłynęły jeszcze żądania o utworzenie okręgów w powiatach Dąbrowa i Nowy Sącz, które ich jeszcze nie posiadają, żądania te jednak wymagają uzupełnienia pod względem oznaczenia siedziby lekarza i podziału terytoryalnego okręgu i są przedmiotem dochodzeń wskazanych §. 5. ustawy, a jak się spodziewać należy, będą te czynności przedwstępne już w roku bieżącym ukończone.

Nadto znajdują się w stadium przygotowawczem sprawy ewentualnego pomnożenia okręgów w powiatach: Tarnobrzeg, Rohatyn, Wadowice, Trembowla i Dobromil wreszcie Żółkiew.

Wobec tego przedstawiamy Wys. Sejmowi wniosek o upoważnienie do utworzenia w roku 1905 nowych okręgów sanitarnych przede wszystkim w Tymbarku p. Limanowa, Jedliczu p. Krosno, Rudkach p. Rudki, Dobrowodach p. Zbaraż, Grybowie p. Grybów, Olpinach p. Jasło, w Zawoji p. Myślenice, następnie w powiatach Dąbrowa, Nowy Sącz, a to w miejscowościach, które po myśli postanowień ustawy z dnia 2. lutego 1891 Nr. 17 Dz. u. k. w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznaczone zostaną, wreszcie i pod tym samym warunkiem ewentualnie w powiatach: Tarnobrzeg, Rohatyn, Wadowice, Trembowla, Dobromil i Żółkiew.

Ogółem tedy uprasza Wydział krajowy o upoważnienie do utworzenia w r. 1905 piętnastu (15) okręgów, a to w przypuszczeniu, iż czynności przedwstępne również i co do okręgów w wymienionych wyżej 8 powiatach w ciągu roku bieżącego lub z początkiem roku 1905 ukończone zostaną.

Na pokrycie wydatków na ryczałty objazdowe, tudzież subwenye przewidziane §. 12. ustawy wstawił Wydział krajowy do Rubr. III. p. 47. preliminarza budżetu kra-

jowego na r. 1905 kwotę 110.000 kor., czyli o 15.000 kor. wyższą od uchwalonej na rok 1904.

Na podstawie szczegółów wyżej przytoczonych mamy zaszczyt upraszać:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

- 1) Sejm przyjmuje sprawozdanie niniejsze do wiadomości.
- 2) Sejm upoważnia Wydział krajowy do aktywowania w r. 1905 okręgów sanitarnych w Tymbarku, Jedliczu, Rudkach, Olpinach, Dobrowodach, Grybowie i Zawoi, następnie w powiatach Dąbrowa, Nowy Sącz, wreszcie ewentualnie w powiatach Tarnobrzeg, Rohatyn, Wadowice, Trembowla, Dobromil i Żółkiew, — a to w miejscowościach, które Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznaczy.
- 3) Sejm zatwierdza wstawiony do preliminarza budżetu krajowego na rok 1905 w Rubr. III. p. 47. kredyt w kwocie 110.000 koron na pokrycie ryczałtów objazdowych, tudzież na subwencye przewidziane §. 12 ustawy z dnia 2. Intego 1891 Nr. 17 Dz. u. kr., tak dla istniejących, jak i nowo utworzyć się mających okręgów sanitarnych w r. 1905

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Mieczysław Onyszkiewicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Alegat do sprawozdania LW. 67.701/904.

Powiat	Okręg	Powiat	Okręg
Biała	Buczkowice Kęty	Dolina	Weldzisz Rożniatów
Bóbrka	Wybranówka Strzeliska nowe	Drohobycz	Schodnica Medenice Podbuż
Bochnia	Łapanów Ujście solne Lipica murowana	Gorlice	Gładyszów
Bohorodeczany	Bohorodeczany Łysiec Sołotwina	Gródek	Janów Lubień wielki Dąbrowica
Borszczów	Mielnica	Grybów	Bobowa
Brody	Podkamień Szezurowice Toporów	Horodenka	Czernelica Obertyu
Brzesko	Szezurowa Czchów	Husiatyn	Chorostków Probużna
Brzeżany	Kozłów Kozowa Narajów	Jarosław	Moszczany Pruchnik Sieniawa
Brzozów	nie ma jeszcze okręgów	Jasło	Krempna Frysztak
Buczacz	Koropiec Uście zielone	Jaworów	Wielkie oczy
Chrzanów	Alwernia Bobrek Krzeszowice Trzebina	Kałuż	Wojutów
Cieszanów	Narol Dzików stary	Kamionka	Witków nowy
Czortków	Białobożnica	Kolbuszowa	Sokołów Majdan
Dąbrowa	nie ma jeszcze okręgów	Kolomyja	Jabłonów Gwoździec Peczeniżyn
Dobromil	Dobromil Krościenko Rybotycze	Kosów	Pistyń Żabie Hryniawa Kuty
		Kraków	Liszki

Powiat	Okręg	Powiat	Okręg
Krosno	nie ma jeszcze okręgów	Rohatyn	Lipica dolna
Limanowa	dto	Ropezyce	Sędziszów Wielopole Skrzyńskie
Lisko	Baligód Cisna Lutowiska	Rudki	Horożana wielka
Lwów	Jaryczów nowy	Rzeszów	Błażowa Głogów
Łańcut	Grodzisko	Sambor	Łąka
Mielec	nie ma jeszcze okręgów	Stary Sambor	Stara sól Topolnica
Mościska	Sądowa Wisznia Krukinice Mościska	Sanok	Jaślicka Rymanów Mrzygłód
Myślenice	Myślenice (Dolna wieś) Sulkowice Rabka	Skalati	Tarnoruda Touste
Nadwórna	Nadwórna Łańczyn Mikuliczyn Delatyn	Sniatyn	Rożniów
Nisko	Rudnik Ulanów Nisko	Sokal	Tartaków Wareż
Nowy Sącz	nie ma jeszcze okręgów	Stanisławów	Maryampol Stanisławów II. Halicz
Nowy Targ	Krościenko Czarny Dunajec Poronin	Stryj	Synowódzko wyżne Tuchółka
Pilzno	Jodłowa	Tarnobrzeg	Grębów Radomyśl
Podhaje	Wiśniowczyk	Tarnopol	Czernichów Mikulińce
Przemyśl	Medyka Niżankowice	Tarnów	Ryglice
Przemyślany	Dunajów Świrz	Tłumacz	Niżniów Ottynia Chocimierz
Rawa	Magierów Niemirów Uhnów	Trembowla	Strusów Janów
		Turka	Turka Borynia

Powiat	Okręg	Powiat	Okręg
Wadowice	Lanckorona Zator Andrychów	Złoczów	Gologóry Olesko
Wieliczka	Świątyni górne Dobczyce	Żółkiew	Kulików
Zaleszczyki	Uścieczko Tluste	Żydaczów	Żurawno Nowe sioło
Zbaraż	Nowe sioło	Żywiec	Jeleśnia Milówka
